

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi nestemäisten polttoaineiden valmisteverosta annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi nestemäisten polttoaineiden valmisteverosta annettua lakia. Alusten polttoaineiden verottoa laajennettaisiin siten, että muut kuin yksityisessä huviveneilyssä käytettävät alukset olisivat Euroopan yhteisön lainsäädännön mukaisesti oikeutettuja verottomaan polttoaineeseen silloin, kun ne liikennöivät kaupallisessa tarkoituksessa merellä Suomen aluevesien sisäpuolella. Verottomuus laajennettaisiin

koskemaan myös vastaavasti sisävesillä käytettäviä aluksia. Verottomuus kohdistuisi kaupallisten alusten lisäksi kalastus- ja hallinnollisten alusten polttoaineeseen. Lakiin ehdotetaan samalla tehtäväksi eräitä teknisiä tarkistuksia.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

PERUSTELUT

1. Nykytila

1.1. Lainsäädäntö ja käytäntö

Alusten polttoaineet

Nestemäisten polttoaineiden valmisteverosta annetun lain (1472/1994) 9 §:n 4 kohdan mukaan valmisteverottomia ovat tullihallituksen määräämillä ehdoilla polttoaineet, jotka luovutetaan Suomen aluevesien ulkopuolella pyyntiä harjoittavan kalastusaluksen polttoaineeksi. Säännöksen mukaan vain sellainen kalastusalus, joka kalastaa Suomen aluevesien ulkopuolella, saa verotonta polttoainetta. Lakia uudistettaessa vuoden 1995 alussa Suomen aluevedet ulottuivat neljän meripeninkulman päähän rannikosta. Suomen aluevesien rajoista annetun lain muuttamisesta annetulla lailla (981/1995) Suomen aluevesien määritelmää muutettiin. Muutoksen mukaan Suomen sisäisiin aluevesiin välittömästi liittyvä vyöhyke ulottuu 12 meripeninkulman etäisyydelle. Samalla aluevesirajan määritelmän muutos siirsi kalastusalu-

sten verottomuuden alkamisen rajan merellä neljästä meripeninkulmasta 12 meripeninkulman päähän.

Valmisteverotuslain (1469/1994) 16 §:n 6 kohdan mukaan verottomia ovat tullihallituksen määräämillä ehdoilla ammattimaisessa kansainvälisessä liikenteessä olevalla vesi- tai ilma-aluksella myytäväksi tarkoitetut tuotteet 20 §:ssä säädetyin edellytyksin sekä tällaisella aluksella kulutettaviksi tarkoitetut tuotteet ja aluksen poltto- ja voiteluaineet, jotka alus tuo Suomen tullialueelle mukanaan tai jotka siihen Suomen tullialueella toimitetaan edellä sanottua tarkoitusta varten. Verottomuus koskee myös aluksessa Suomen tullialueella myytäviä ja kulutettavia tuotteita. Valtiovarainministeriö voi päättää, että veroa ei kanneta edellä tarkoitetuista tuotteista myöskään silloin, kun kysymyksessä on viranomaisen käytössä oleva alus, tutkimusalus, kalastusalus tai kansainvälisessä liikenteessä oleva juna, jolloin ministeriö voi myös määrätä rajoituksia ja ehtoja, joita mainittujen kulkuneuvojen osalta on noudatettava. Säännös koskee ammattimaisessa

kansainvälisessä liikenteessä olevia vesialuksia, jotka voivat hankkia ja käyttää verotonta polttoainetta. Tällaisia aluksia ovat kaupparenkulkuun käytettävät matkustaja- ja rahialukset. Myös toisen valtion kalastusalukset on katsottu ammattimaisessa kansainvälisessä liikenteessä oleviksi aluksiksi. Käytännössä eräiden alusten, lähinnä tutkimusalusten, ei kuitenkaan ole katsottu olevan ammattimaisessa kansainvälisessä liikenteessä, joten ne eivät ole voineet hankkia verotonta polttoainetta.

Eräiden kulkuneuvojen muonituksesta sekä eräistä yksityisten henkilöiden maahan tuomien tavaroiden tulleista annetun valtiovainministeriön päätöksen (1723/1995) mukaan viranomaisen käytössä oleva ulkomaa-lainen alus, joka on vierailumatkalla Suomen tullialueella, ja viranomaisen käytössä oleva kotimainen alus, joka lähtee vahvistetun vierailusuunnitelman mukaan viralliselle edustusmatkalle Suomen tullialueen ulkopuolelle, saavat tuoda mukanaan maahan ja täällä hankkia verotonta polttoainetta omaa käyttöön varten päätöksessä määrätyn rajoituksen ja ehdoin.

Kaikissa muissa kuin edellä mainituissa aluksissa on siten käytettävä verollista polttoainetta. Käytännössä tämä tarkoittaa värjättyä, lievästi verotettua kevyttä polttoöljyä. Aluksia, jotka käyttävät tällaista lievästi verotettua polttoainetta ovat kaikki sellaiset kalastusalukset, jotka eivät kalasta Suomen aluevesien ulkopuolella, sekä muut kuin ammattimaisessa kansainvälisessä liikenteessä olevat alukset. Nämä ovat muun muassa matkustajien ja tavaroiden kuljetukseen käytettävät alukset sekä erilaiset hallinnolliset alukset kuten esimerkiksi eri viranomaisten käytössä olevat vartiointialukset, merentutkimusalukset ja jäänmurtajat.

Suomen liittymisestä Euroopan unioniin tehdyn sopimuksen liitteeseen XV, lukuun IX verot, kirjattiin Suomelle eräitä poikkeuksia. Tällainen on muun muassa se, että Suomi saa vapauttaa valmisteverosta moottoripolttoaineet, jotka käytetään yksityisten huviveneiden polttoaineina. Verottomuutta ei kuitenkaan ole Suomessa toteutettu täysimääräisenä. Sen sijaan dieselkäyttöiset huviveneet saavat käyttää värjättyä, lievästi verotettua kevyttä polttoöljyä polttoaineenaan, kun taas bensiinikäyttöisten huviveneiden on käytettävä korkeasti verotettua moottoribensiiniä. Tällä järjestelyllä kaikkien dieselkäyttöisten veneiden ja alusten polttoaine on ke-

vyttä polttoöljyä ja bensiinikäyttöisten moottoribensiiniä, lukuun ottamatta erikseen edellä mainittua mahdollisuutta hankkia verotonta polttoainetta. Samalla tämä järjestelmä on taannut sen, että vain kevyttä polttoöljyä ja moottoribensiiniä on ollut saatavilla ja että polttoaineiden valvonta ja hallinnointi on ollut jokseenkin yksinkertaista.

Ammattikalastusta harjoitetaan sekä meri-alueella että sisävesillä. Merialueella kalastus tapahtuu Suomen aluevesillä ja kalastusvyöhykkeellä, mutta myös Ruotsin vesillä neljän meripeninkulman rajaan saakka. Suomalaisilla kalastajilla on myös vuosittain erikseen neuvoteltavien sopimusten perusteella pääsy Baltian maiden ja Venäjän vesille.

Suomessa on runsaat 2 miljoonaa virkistyskalastajaa. Aktiivisten urheilukalastajien lukumäärä on noin 380 000. Merialueen ammattikalastajien määrä on vuonna 1995 ollut 2 948. Näistä 1 186 on ilmoittanut ammattikalastustuloikseen vähintään 20 prosenttia tuloistaan. Ammattikalastajan käsite muuttui 1 päivänä tammikuuta 1997 siten, että kalastustulojen vaatimus nostettiin 30 prosenttiin. On arvioitu, että uuden käsitteen mukaisia ammattikalastajia olisi nyt alle 1 000. Sisävesikalastajia, jotka täyttäsivät sanotun määritelmän, on arvioitu olevan nykyään noin 200.

Euroopan unionin jäsenyyden myötä Suomessa tuli vuoden 1995 alusta lukien sovellettavaksi yhteisön yhteistä kalastuspolitiikkaa koskeva säännöstö, jolla ohjataan ensisijaisesti merialueella ammattimaista kalastusta. Jäsenvaltioiden on muun muassa pidettävä luetteloa jäsenvaltioiden lipun alla purjehtivista kalastusaluksista.

Kalastusalusrekisterin mukaan kalastusaluksia ja -veneitä oli kesäkuun 1 päivänä 1996 yhteensä 3 986. Alukset on ryhmitelty kolmeen alusryhmään; troolarit ja lohialukset sekä muut alukset eli lähinnä veneet ja alukset, joita käytetään rannikon läheisessä verkko- ja rysäkalastuksessa. Suurimman ryhmän muodostavat pienet eli alle 10 metriä pitkät veneet. Kalastusalusrekisteriin ei merkityä nykyisin kuitenkaan sisävesillä liikuvia kalastusaluksia.

Hallinnollisia aluksia on käytössä noin kymmenellä laitoksella, yhdistyksellä tai muulla oikeushenkilöllä. Kullakin niistä on puolestaan käytössä lukuisia aluksia.

Kauppa-aluksia on merkitty rekisteriin noin 500. Näistä vain runsas 100 toimii pelkästään ulkomaanliikenteessä, mutta niiden

polttoainekustannukset muodostavat 90 prosenttia kauppialusten kaikesta polttoaineen käytöstä.

Yhdistetyn sähkön ja lämmöntuotannon polttoaineet

Vuoden 1997 alusta energiaverotusta muutettiin ja annettiin laki sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta (1260/1996). Lain mukaan sähköntuotannon polttoaineet ovat verottomia kun taas lämmön tuotannon verollisia. Laissa säädettiin menettely polttoaineiden jakamiseksi sähkön ja lämmön kesken niissä laitoksissa, joissa tuotetaan sekä sähköä että lämpöä. Yhdistetyssä sähkön ja lämmön tuotantalaitoksessa lämpöä verotetaan siten, että lämmön hyötysuhde on 95 prosenttia. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että yhdestä energiayksiköstä polttoainetta katsotaan syntyvän 0,95 yksikköä lämpöä tai kääntäen yhtä lämpöyksikköä vastaa 1,05 yksikköä polttoainetta. Tästä polttoainemäärästä maksetaan verot, ja loput polttoaineet katsotaan kuluvan sähkön tuotannossa. Useita polttoaineita käyttävissä voimalaitoksissa kutakin polttoainetta katsotaan käytettävän edellä mainitulla tavalla laskettuna sekä lämmön että sähkön tuotantoon.

1.2. Kansainvälinen kehitys ja ulkomainen lainsäädäntö

Yhteisön lainsäädäntö

Yhteisön lainsäädännössä kaupallisten, mukaan luettuna kalastusalusten polttoaineita koskevat säännökset sisältyvät kivennäisöljyjen valmisteverojen rakenteiden yhdenmukaistamisesta annettuun neuvoston direktiiviin (92/81/ETY), jäljempänä rakennedirektiivi. Sen 8 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaan jäsenvaltioiden on vapautettava verosta mineraaliöljyt, jotka toimitetaan käytettäviksi moottoripolttoaineena yhteisön aluevesillä muilla kuin yksityisillä huvialuksilla tapahtuvassa vesiliikenteessä, kalastus mukaan lukien. Yksityisellä huvialuksella tarkoitetaan puolestaan alusta, jota luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö käyttää sen omistajana, vuokraajana tai sen muulla tavoin käyttöönsä saaneena muihin kuin kaupallisiin tarkoituksiin ja erityisesti muihin tarkoituksiin kuin vastiketta vastaan tai julkisen viranomaisen tarkoituksiin tapahtuviin matkus-

tajien tai tavaroiden kuljetuksiin taikka palvelujen suorituksiin.

Rakennedirektiivin 8 artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat sen sijaan soveltaa täydellisiä tai osittaisia valmisteveron määriä koskevia vapautuksia tai alennuksia mineraaliöljyihin, joita käytetään verovonnassa liikennöitäessä liikenteelle avatuilla sisävesillä muutoin kuin yksityisillä huvialuksilla.

Komissio on antanut 12 päivänä maaliskuuta 1997 ehdotuksensa neuvoston direktiiviksi energiatuotteiden verotusta koskevan yhteisön kehityksen uudistamisesta (COM(97) 30 lopullinen 97/0111(CNS)). Tämä ehdotus noudattaa alusten polttoaineiden verotuksen osalta tällä hetkellä voimassa olevaa rakennedirektiiviä.

Ruotsi

Ruotsissa moottorikäyttöisten ajoneuvojen moottorissa ei saa käyttää merkittyä polttoainetta. Yksityiskäytössä olevien veneiden on aina käytettävä korkeasti verotettua merkaamatonta dieselöljyä tai moottoribensiiniä. Sen sijaan verotonta polttoainetta saavat käyttää ne alukset, jotka ovat ammattimaisessa käytössä. Tällaisia ovat kalastusalukset, kauppa-alukset sekä hallinnolliset alukset. Hallinnollisiin tarkoituksiin käytettävillä veneillä on dispensimahdollisuus vähän verotetun polttoöljyn käyttämiseen.

Ruotsissa ammattimaiseen tarkoitukseen käytettävät alukset saavat verotonta polttoainetta riippumatta siitä, harjoitetaanko ammattimaista toimintaa merellä vai sisämaassa. Tämä on johtunut lähinnä tarkoituksenmukaisuussyistä.

Ruotsissa on hallinnollisista syistä johtuen käytetty hyväksi alusten yleistä jaottelua laivoihin (skepp) ja veneisiin (båt). Laivaksi katsotaan alus, jonka rungon pituus on vähintään 12 metriä ja leveys 4 metriä. Näitä yleensä käytetään ammattimaisesti. Tällaiset laivat voivat hankkia verottomasti polttoainetta, jos ne ovat samalla verovelvollisia, tai vakuutta vastaan muutoin, jos alus on ammattimaisessa käytössä. Näissä laivoissa käytetään värjättyä polttoainetta. Ne eivät voi hankkia verottomatonta ja merkaamatonta dieselöljyä.

Muut kuin edellä mainitut alukset ovat veneitä, ja ne joutuvat hankkimaan polttoainensa verolliseen hintaan. Verottomuus toteutetaan palauttamalla vero hakemuksesta.

Milloin ammattimaisessa käytössä oleva laiva käyttää moottoribensiiniä polttoaineenaan, se joutuu aina hankkimaan polttoaineensa verollisena ja veronpalautus suoritetaan hakemuksesta jälkikäteen. Hakemus tehdään neljännesvuosittain, eikä hakemukseen suostuta, jos tällöin haettavan veron määrä ei ole yli 500 kruunua.

Jos laivaa käytetään yksityiseen tarkoitukseen, sen polttoaineen tulee olla korkeasti verotettua. Siihen voidaan tosin hankkia värjättyä, vähän verotettua polttoainetta, mutta tällöin käyttäjän tulee verovelvollisena maksaa verojen erotus.

Vapaa-ajan käyttöön tarkoitettujen veneiden on aina käytettävä värjäämätöntä korkeasti verotettua dieselöljyä tai normaalia moottoribensiiniä. Jos tällaista venettä käytetään muuhun kuin yksityiseen huviveneilyyn, esimerkiksi kalastukseen, henkilöiden kuljetukseen, merenkulku- tai tullilaitoksen tarpeisiin, polttoaineeseen sisältyneet verot palautetaan hakemuksesta jälkikäteen. Hakemukset tehdään vuosittain eikä hakemukseen suostuta, jollei veromäärä ylitä 2 000 kruunua vuodessa. Veneissä ei saa käyttää värjättyä polttoöljyä. Jos tätä vastaan rikotaan, määrätään erityinen maksu luvattomasta käytöstä. Maksun suuruus on 10 000 kruunua, mikä on sama kuin ajoneuvoissa tapahtuvasta vastaavasta luvattomasta käytöstä.

2. Ehdotetut muutokset

Yleistä

Esityksessä ehdotetaan yhteisön lainsäädännön mukaisesti, että muussa kuin yksityisessä huviliikenteessä käytettävät alukset olisivat oikeutettuja verottomaan polttoaineeseen liikennöidessään merellä. Tasavertaisen toimintaympäristön varmistamiseksi ja ympäristö- ja liikennepoliittisten tavoitteiden edistämiseksi ehdotetaan lisäksi, että sanotunlaiset alukset olisivat oikeutettuja verottomaan polttoaineeseen myös sisävesillä liikkuessaan. Verottomuus koskee valmisteveron lisäksi myös huoltovarmuusmaksua.

Kalastusalusten polttoaineet

Kalastusalukset olisivat oikeutettuja verottomaan polttoaineeseen, jos niitä käytetään ammattimaisesti. Hallinnollisista syistä johdun ei ole katsottu tarpeelliseksi myöntää verottomuutta silloin, jos kalastusta ei voida

pitää ammattimaisena. Ammattikalastajan tulee olla rekisteröity ammattikalastajarekisteriin ja kalastusaluksen kalastusalusrekisteriin. Maaseutuelinkeinopiireistä annetun maa- ja metsätalousministeriön päätöksen (1532/1992) 4 §:ssä tarkoitettujen maaseutuelinkeinopiirit pitävät yllä sanotunlaisia valtakunnallisia rekistereitä. Vastaavasti Ahvenanmaalla maakuntahallitus on rekisteriä pitävä viranomainen. Rekistereiden pitovelvollisuus perustuu Euroopan yhteisön yhteisen kalastuspolitiikan täytäntöönpanosta annettuun lakiin (1139/1994).

Kalastuslain muuttamisesta annetun lain (526/1996) 6 a §:n mukaan ammattikalastajana pidetään henkilöä, joka harjoittaa kalastusta ja saa siitä toimeentulonsa tai oleellisen osan. Henkilön katsotaan saavan kalastuksesta toimeentulonsa tai oleellisen osan siitä, jos hänen kalastuksestaan saamansa valtionverotuksessa verotettavan tulon määrä on vähintään 30 prosenttia hänen valtionverotuksessa verotettavista kokonaistuloistaan. Tällainen kalastaja on kalataloutta koskevista rekistereistä annetun maa- ja metsätalousministeriön päätöksen (1575/1994) 12 §:n 2 momentin, sellaisena kuin se on päätöksessä 179/1997, mukaisesti rekisteröitävä ammattikalastajarekisterin ryhmään 1 kuuluva kalastajana. Henkilöä, jonka kalastuksesta saama tulon osuus on alle 30 prosenttia, mutta yli 15 prosenttia, pidetään ammattikalastajana kalastuslain 6 §:n 4 momenttia sekä kalasaliin ilmoittamista ja kalastuksen sääntelyä koskevia säännöksiä sovellettaessa. Tällainen kalastaja kuuluu edellä mainitun päätöksen ryhmään 2. Muut ammattimaista kalastusta harjoittavat kuuluvat ryhmään 3. Ryhmään 2 tai 3 kuuluvat kalastajat eivät kuitenkaan olisi oikeutettuja verottomaan polttoaineeseen.

Verottomaan polttoaineeseen olisivat oikeutettuja edellä mainitun rekisterin ryhmään 1 kuuluvien ammattikalastajien sellaiset ammattimaista kalastusta harjoittavat Suomen lipun alla purjehtivat kalastusalukset ja -venet, jotka kalataloutta koskevista rekistereistä annetun maa- ja metsätalousministeriön päätöksen mukaan on merkitty kalastusalusrekisteriin.

Ammattikalastusta harjoitetaan sekä merettä sisävesialueella. Esityksen mukaan periaatteessa sekä merettä sisävesikalastajat ovat oikeutettuja verottomaan polttoaineeseen. Sisävesien kalastajia ei kuitenkaan ole edellä tarkoitettulla tavalla rekisteröity am-

mattikalastajarekisteriin. Myöskään sisävesien kalastusaluksia ei rekisteröidä kalastusalusrekisteriin. Tämä rekisteröimättömyys johtuu muun muassa siitä, että Euroopan yhteisön kalastuspolitiikkaa ei sovelleta kattavasti sisävesikalastukseen eikä sanottujen rekistereiden pitoa vaadita.

Kilpailu- ynnä muista syistä johtuen olisi tarkoituksenmukaista myöntää kaikille kalastajille verotonta polttoainetta. Verottomuuden tulisi toteutua kaikille ammatinharjoittajille tasavertaisesti samoilla edellytyksillä. Sisävesikalastajien tulisi näin ollen olla merkitty samalla tavalla kuin merikalastajat ammattikalastajarekisteriin ja alus kalastusalusrekisteriin. Tällaisia rekistereitä ei ole sisävesikalastajille, minkä vuoksi sisävesien kalastajien polttoaineiden verottomuus voidaan käytännössä toteuttaa vasta sitten, kun vastaavanlaiset rekisterit on otettu käyttöön. Tarkoitus on saattaa asia kuitenkin pikaisesti kuntoon tältä osin. Yhteisön lainsäädäntö ei kuitenkaan edellytä, että sisävesillä liikkuville kalastusaluksille olisi myönnettävä verotonta polttoainetta. Sisävesi- ja merikalastajat ovat lisäksi käytännössä eri tahoja, joten erilainen kohtelu polttoaineiden osalta ei aiheuta hankalia rajanveto-ongelmia. Kuitenkin merikalastajien asema suhteellisesti paranee sisävesikalastajiin nähden.

Muiden kaupallisten ja hallinnollisten alusten polttoaineet

Kalastusalusien lisäksi verottomaan polttoaineeseen olisivat oikeutettuja myös kaikki sellaiset alukset, jotka toimivat kauppamerenkulussa tai muissa vastaavissa kaupallisissa tehtävissä tai jotka suorittavat hallinnollisia tehtäviä, pois lukien yksityiset huvialukset. Aluksen käyttämistä kaupalliseen tarkoitukseen on yrityksen harjoittamaan liiketoimintaan välittömästi liittyvä aluksen kaupallinen käyttäminen. Yksityisenä huvialuksena pidetään alusta, jota luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö käyttää sen omistajana, vuokraajana tai sen muulla tavoin käyttöönsä saaneena omaan käyttöönsä. Sellaiset yritykset, jotka käyttävät omistamaansa tai vuokraamaansa alusta huviliikenteessä, eivät olisi oikeutettuja verottomaan polttoaineeseen. Siten esimerkiksi aluksen edustuskäyttöä tai henkilökunnan virkistyskäyttöä pidetään huviliikenteenä. Verottomaan polttoaineeseen olisivat oikeutettuja muun muassa matkustajien ja tavaroiden kuljetukseen tarkoitettut kaup-

pa- ja yhteysalukset, merenkulkulaitoksen alukset, joita ovat jäänmurtaajat, yhteysalukset, väyläalukset, merenmittausretkikunnat, luotsikutterit ja tutkimusalus Aranda, rajavartiolaitoksen ja tullilaitoksen alukset, meripelastusseuran alukset, ruoppaajat, hiekkalaat, lossit ja vastaavat.

Verottomuuden toteuttaminen

Verottomuus toteutettaisiin pääsääntöisesti veronpalautuksena, joka myönnetään hakemuksesta. Sellaiset kauppa- ja kalastusalukset, jotka ja nykyisin ovat voineet hankkia polttoaineita verottomasti, voisivat edelleen tehdä niin valmisteverotuslain 16 §:n säännöksen nojalla. Ulkomailla rekisteröityjen kalastusalusien katsotaan harjoittavan 16 §:ssä tarkoitettua ammattimaista kansainvälistä liikennettä. Näihin säännöksiin tässä yhteydessä ei ole tarkoitus puuttua.

Muut kuin ammattimaisessa kansainvälisessä liikenteessä olevat alukset joutuisivat hankkimaan polttoaineensa pääsääntöisesti verolliseen hintaan ja hakemaan verot takaisin kotipaikkansa piiritullikamarilta. Säännöstä sovellettaisiin kaikkiin sellaisiin aluksiin, joihin ei muita polttoaineiden vapautussäännöksiä voida soveltaa, esimerkiksi tutkimusaluksiin. Hakemusmenettely olisi samankaltainen kuin viime aikoina lakiin lisätyt muut vastaavat hakemusmenettelyt. Dieselmootorilla varustetuille aluksille palautettaisiin veroa enintään kevyen polttoöljyn veroa vastaava määrä, ja näiden alusten edellytettäisiin käyttävän sellaista kevyttä polttoöljyä, joka on värjätty tämän lain mukaisesti. Säännös on tarpeellinen puhtaasti valvonnallisista syistä ja estää dieselöljyn väärinkäytösmahdollisuuksia. Käytännössä tällaiset alukset käyttävätkin vain kevyttä polttoöljyä.

Asetuksella voitaisiin kuitenkin säätää, että tiettyihin alustyypppeihin kuuluvat tai tiettyyn tarkoitukseen käytettävät alukset saisivat hankkia polttoaineensa joko suoraan verottomasti valtuutetulta varastonpitäjältä tai että ne voisivat hankkia polttoaineensa muutoin verottomasti. Verottomasti voisivat hankkia polttoainetta esimerkiksi valtion omistamat alukset tai sellaiset suuret kalastus- tai muut alukset, jotka kerralla hankkivat suuria määriä polttoainetta. Tarkoitus olisi, että asetusta voitaisiin muuttaa helposti sen mukaan kuin valvonnan kannalta olisi tarkoituksenmukaisinta. Säännös on lisäksi tarpeellinen, jotta vältyttäisiin lukuisilta palautushakemuksilta

tapauksissa, joissa verottoman polttoaineen myynnin valvonta voitaisiin muutoinkin järjestää.

Yksityiskäyttöön kuluneesta polttoaineesta ei palauteta veroa. Hakijan tulee sen vuoksi osoittaa luotettavalla tavalla kalastukseen tai muuhun verottomaan tarkoitukseen käytetyn polttoaineen määrä, jonka osalta verot palautettaisiin. Palautuksena suoritettaisiin polttoaineen hintaan sisältyneen veron määrä ostohetken veron mukaisesti. Hallinnollisten syiden vuoksi ehdotetaan, että hakemukseen ei suostuttaisi, jos kerralla haettava veronpalautus olisi alle 2 000 markkaa muiden kuin kalastusalusten osalta. Kalastusaluksilla ei olisi sanottua rajoitusta, koska pienet polttoaineiden kulutusmäärät on suljettu pois verotomuudesta ammattikalastajan määritelmän mukaan.

Yhdistetyn sähkön ja lämmön tuotantolaitoksen käyttämän polttoöljyn verotus

Sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta annetun lain mukaan yhdistetyssä sähkön ja lämmön tuotantolaitoksessa lämpöä verotetaan siten, että lämmön hyötysuhde on 95 prosenttia. Laki koskee kuitenkin vain sanotunlaisessa yhdistetyssä sähkön ja lämmön tuotantolaitoksessa käytettävää turvetta, maakaasua ja kivihiiltä. Kuitenkin myös kevyttä ja raskasta polttoöljyä saataan käyttää mainittujen polttoaineiden ohella erityisesti laitoksen ylös- ja alasajovaiheessa tukipolttoaineena. Koska nestemäisten polttoaineiden valmisteverolaissa polttoöljyjen osalta ei ole vastaavaa säännöstä, esitetään, että säännös otettaisiin lakiin samansisältöisenä kuin se on sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta annetussa laissa. Tällä lainmuutoksella vahvistettaisiin jo nyt noudatettu käytäntö.

3. Esityksen vaikutukset

3.1. Taloudelliset vaikutukset

Esityksen mukaan verottoman polttoaineen käyttö laajenisi kaikkiin niihin aluksiin, joilla harjoitetaan merellä Suomen aluevesien sisäpuolella tai sisävesillä kaupallista, mukaan lukien kalastus, tai hallinnollista toimintaa.

Kalastusaluksissa polttoaineen kulutus vaihtelee merkittävästi eri kalastusmuotojen ja alustyyppien välillä. Arvioidaan, että me-

rialueella tapahtuvassa kalastuksessa, pois lukien Suomen aluevesien ulkopuolella tapahtuva kalastus, joka jo käyttää verotonta polttoainetta, käytettävien polttoaineiden veromäärä olisi noin 7 miljoonaa markkaa vuodessa. Vastaavasti sisävesikalastuksen käyttämän polttoaineen veroksi arvioidaan noin 2 miljoonaa markkaa.

Kauppa-alusten käyttämä polttoaine on yleensä raskasta polttoöljyä ja vain vähäisessä määrin kevyttä polttoöljyä. Veroja kauppa-alusten käyttämistä polttoaineista kannetaan vuositason merellä aluevesirajan sisäpuolella noin 15 miljoonaa markkaa (kalastusalukset pois lukien) ja sisävesillä noin 3 miljoonaa markkaa.

Hallinnollisten alusten polttoaineena käytetään raskasta polttoöljyä, kevyttä polttoöljyä sekä vähäisessä määrin moottoribensiiniä. Näistä kannettavan veron määrä olisi vajaa 15 miljoonaa markkaa vuodessa merellä aluevesirajan sisäpuolella ja sisävesillä vajaa puoli miljoonaa markkaa.

Yhteensä kaikkien merellä aluevesirajan sisäpuolella ja sisävesillä liikkuvien muiden kuin huvialusten käyttämään polttoaineeseen sisältyvien verojen määrä olisi vuositason noin 40 miljoonaa markkaa. Vastaavalla summalla vähentyisivät nestemäisten polttoaineiden valmisteverotuotot mukaan luettuna huoltovarmuusmaksu.

Esitys ei suoraan vaikuttaisi kalan hintaan, mutta se parantaisi suomalaisen kalastuselinkeino mahdollisuuksia kilpailla yhteisön markkinoilla.

Muutoksella yhdistetyssä sähkön ja lämmön tuotantolaitoksessa ei olisi valtiontaloudellisia vaikutuksia.

3.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset

Esityksen mukaan verottomuus voitaisiin toteuttaa vain osittain niin sanotusti suorana verottomuutena. Tämä toteutus olisi hallinnollisesti kevyt. Verottomuutta ei kuitenkaan voida valvontaan liittyvistä syistä toteuttaa kaikkiin tapauksiin edellä mainitulla tavalla, vaan osa tapauksista joudutaan toteuttamaan runsaasti työtä vaativana veronpalautusmenettelyinä. On arvioitu, että kalastajista 2/3 voisi olla suoran toteutustavan piirissä, kun taas 1/3 joutuisi hakemaan veronpalautuksena. Suoran verottomuuden toteuttaminen ja palautushakemusten käsitteleminen ja tarkastaminen vaatisi tullilaitoksen arvion mukaan kolmen lisähenkilön työpanosta. Lisäksi

4 000 alukselle tapahtuvien polttoainetoimistusten valvonta vaatisi lisäresursseja kaksi henkilöä. Kaupallisten ja hallinnollisten alusten verottomuuden toteuttaminen joko suoraan verottomuutena tai palautuksin vaatisi myös kahta lisähenkilöä.

Esityksen toteuttaminen vaatisi tullilaitokseen seitsemän lisähenkilöä, jotka pystyisivät suorittamaan verottomuuden hallinnoinnin sekä toimittamaan normaalit riskianalyysiin perustuvat tarkastukset ja valvonnan. Lisäpalkkakustannukset olisivat vuodessa arviolta noin runsaat miljoona markkaa.

3.3. Ympäristövaikutukset

Esityksellä ei olisi merkittäviä ympäristöön kohdistuvia vaikutuksia.

4. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu virkatyönä valtiovarainministeriössä yhteistyössä Tullihallituksen kanssa.

5. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

nestemäisten polttoaineiden valmisteverosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan nestemäisten polttoaineiden valmisteverosta 29 päivänä joulukuuta 1994 annetun lain (1472/1994) 2 §:n 1 momentin 11 kohta ja 9 §:n 4 kohta, sellaisena kuin niistä 9 §:n 4 kohta on laissa 1259/1996, sekä

lisätään 2 §:n 1 momenttiin uusi 12 ja 13 kohta sekä lakiin uusi 2 a, 9 a ja 10 b § sekä 10 b §:n edelle uusi väliotsikko seuraavasti:

2 §

Tässä laissa tarkoitetaan:

11) *lämmityksellä* mineraaliöljyjen ja hiilivetyjen käyttöä polttotarkoituksiin;

12) *yksityisellä huvialuksella* alusta, jota luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö käyttää sen omistajana, vuokraajana tai sen muulla tavoin käyttöönsä saaneena muihin kuin kaupallisiin tarkoituksiin ja erityisesti muihin tarkoituksiin kuin vastiketta vastaan taikka julkisten viranomaisten tarkoituksiin tapahtuviin matkustajien tai tavaroiden kuljetuksiin tai palvelujen suorituksiin;

13) *ammattimaisella kalastuksella* toimintaa, jossa sen harjoittaja saa kalastuksesta toimeentulonsa tai oleellisen osan siitä siten, että hänen kalastuksesta saamansa valtionverotuksessa verotettavan tulon määrä on vähintään 30 prosenttia hänen valtionverotuksessa verotettavista kokonaistuloistaan; kalastusta harjoittavan tulee olla merkitty ammattikalastajarekisteriin ja ammattimaiseen kalastukseen käytettävän kalastusaluksen tulee olla merkitty kalastusalusrekisteriin, siten

kuin Euroopan yhteisön yhteisen kalastuspolitiikan täytäntöönpanosta annetussa laissa (1139/1994) tai sen nojalla säädetään tai määrätään.

2 a §

Ammattimaiseen kalastukseen käytettävän polttoaineen osalta 2 §:n 1 momentin 13 kohdassa tarkoitettujen rekisteröintimerkintöjen on oltava voimassa verotonta polttoainetta hankittaessa ja käytettäessä.

9 §

Valmisteverottomia ovat, sen lisäksi mitä valmisteverotuslaissa säädetään:

4) polttoaineet, jotka käytetään alusliikenteen polttoaineena muuten kuin yksityisellä huvialuksella; kalastusaluksien polttoaineet ovat kuitenkin verottomia siltä osin, kuin niitä käytetään 2 §:n 13 kohdassa tarkoitettuun ammattimaiseen kalastukseen; sekä

9 a §

Edellä 9 §:n 4 kohdassa tarkoitettu verotomuus toteutetaan palauttamalla hakemuksesta alusliikenteen harjoittajalle aluksen saanottuun tarkoitukseen käyttämästä polttoaineesta suoritettu vero. Dieselmoottorilla varustetun aluksen käyttämän polttoaineen veron palautus on enintään kevyen polttoöljyn veroa vastaava määrä.

Hakemus veron palauttamiseksi on tehtävä aluksen kotipaikan piiritullikamarille. Palautusta voi hakea kalenterivuoden taikka erikseen tammi-kesäkuun ja erikseen heinä-joulukuun aikana käytetystä polttoaineesta. Palautusta on haettava viimeistään kuuden kuukauden kuluessa edellä mainitun ajanjakson päättymisestä.

Palautusta ei suoriteta, jos muulle kuin kalastusalukselle palautettavaksi pyydetty veron määrä on alle 2 000 markkaa.

Asetuksella voidaan erikseen säätää, että jokin alustyyppejä, alusryhmä tai tiettyyn käyttötarkoitukseen käytettävä alus voi hankkia verotonta polttoainetta suoraan valtuutetun varastonpitäjän verottomasta varastosta tai muulla tavoin järjestettynä.

Jollei tässä laissa toisin säädetä, veron palauttamisesta on soveltuvin osin voimassa, mitä valmisteverotuslaissa (1469/1994) tai sen nojalla veronoikaisusta, jälkiverotukses-

ta, veronkorotuksesta, kirjanpitovelvollisuudesta, tietojen tarkastamisesta ja tietojenanto-velvollisuudesta sekä valmisteverosta muutoinkin säädetään tai määrätään.

Yhdistetty sähkön ja lämmön tuotanto

10 b §

Milloin sähköä tuotetaan yhdistetyssä sähkön ja lämmön tuotantolaitoksessa, lämmön tuotannon polttoaineista suoritetaan vero lain liitteenä olevan verotaulukon mukaisesti siten kuin lämpö olisi tuotettu 95 prosentin hyötysuhteella.

Yhdistetyllä sähkön ja lämmön tuotantolaitoksella tarkoitetaan tässä laissa sellaista laitosta, joka voi tuottaa sähköä ja lämpöä hyötykäyttöön joko samalla kertaa tai kumpain erikseen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 1997.

Sen estämättä, mitä 9 a §:ssä säädetään, vuoden 1997 aikana käytetyn polttoaineen vero on haettava yhdellä kertaa, viimeistään kuitenkin kesäkuun 1998 loppuun mennessä. Tämän lain 9 a §:ää sovelletaan polttoaineeseen, joka on hankittu ja käytetty tämän lain voimaantulopäivänä tai sen jälkeen.

Helsingissä 23 päivänä toukokuuta 1997

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Ministeri Arja Aho

Laki

nestemäisten polttoaineiden valmisteverosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan nestemäisten polttoaineiden valmisteverosta 29 päivänä joulukuuta 1994 annetun lain (1472/1994) 2 §:n 1 momentin 11 kohta ja 9 §:n 4 kohta, sellaisena kuin niistä 9 §:n 4 kohta on laissa 1259/1996, sekä
lisätään 2 §:n 1 momenttiin uusi 12 ja 13 kohta sekä lakiin uusi 2 a, 9 a ja 10 b § sekä 10 b §:n edelle uusi väliotsikko seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

Tässä laissa tarkoitetaan:

11) *lämmityksellä* mineraaliöljyjen ja hiilivetyjen käyttöä polttotarkoituksiin.

11) *lämmityksellä* mineraaliöljyjen ja hiilivetyjen käyttöä polttotarkoituksiin;

12) *yksityisellä huvialuksella* alusta, jota luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö käyttää sen omistajana, vuokraajana tai sen muulla tavoin käyttöönsä saaneena muihin kuin kaupallisiin tarkoituksiin ja erityisesti muihin tarkoituksiin kuin vastiketta vastaan taikka julkisten viranomaisten tarkoituksiin tapahtuviin matkustajien tai tavaroiden kuljetuksiin tai palvelujen suorituksiin;

13) *ammattimaisella kalastuksella* toimintaa, jossa sen harjoittaja saa kalastuksesta toimeentulonsa tai oleellisen osan siitä siten, että hänen kalastuksesta saamansa valtionverotuksessa verotettavan tulon määrä on vähintään 30 prosenttia hänen valtionverotuksessa verotettavista kokonaistuloistaan; kalastusta harjoittavan tulee olla merkitty ammattikalastajarekisteriin ja ammattimaiseen kalastukseen käytettävän kalastusaluksen tulee olla merkitty kalastusalusrekisteriin, siten kuin Euroopan yhteisön yhteisen kalastuspolitiikan täytäntöönpanosta annetussa laissa (1139/1994) tai sen nojalla säädetään tai määrätään.

2 a §

Ammattimaiseen kalastukseen käytettävän polttoaineen osalta 2 §:n 1 momentin 13 kohdassa tarkoitettujen rekisteröintimerkintöjen on oltava voimassa verotonta polttoainetta hankittaessa ja käytettäessä.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

9 §

Valmisteverottomia ovat, sen lisäksi mitä valmisteverotuslaissa säädetään:

4) tullihallituksen määräämillä ehdoilla polttoaineet, jotka luovutetaan Suomen aluevesien ulkopuolella pyyntiä harjoittavan kalastusaluksen polttoaineksi; sekä

4) polttoaineet, jotka käytetään alusliikenteen polttoaineena muuten kuin yksityisellä huvialuksella; kalastusaluksen polttoaineet ovat kuitenkin verottomia siltä osin, kuin niitä käytetään 2 §:n 13 kohdassa tarkoitettuun ammattimaiseen kalastukseen; sekä

9 a §

Edellä 9 §:n 4 kohdassa tarkoitettu verottomuus toteutetaan palauttamalla hakemuksesta alusliikenteen harjoittajalle aluksen saanottuun tarkoitukseen käyttämästä polttoaineesta suoritettu vero. Dieselmootorilla varustetun aluksen käyttämän polttoaineen veron palautus on enintään kevyen polttoöljyn veroa vastaava määrä.

Hakemus veron palauttamiseksi on tehtävä aluksen kotipaikan piiritullikamarille. Palautusta voi hakea kalenterivuoden taikka erikseen tammi-kesäkuun ja erikseen heinä-joulukuun aikana käytetystä polttoaineesta. Palautusta on haettava viimeistään kuuden kuukauden kuluessa edellä mainitun ajanjakson päättymisestä.

Palautusta ei suoriteta, jos muulle kuin kalastusalukselle palautettavaksi pyydetty veron määrä on alle 2 000 markkaa.

Asetuksella voidaan erikseen säätää, että jokin alustyyppejä, alusryhmä tai tiettyyn käyttötarkoitukseen käytettävä alus voi hankkia verotonta polttoainetta suoraan valtuutetun varastonpitäjän verottomasta varastosta tai muulla tavoin järjestettynä.

Jollei tässä laissa toisin säädetä, veron palauttamisesta on soveltuvin osin voimassa, mitä valmisteverotuslaissa (1469/1994) tai sen nojalla veronoikaisusta, jälkiverotuksesta, veronkorotuksesta, kirjanpitovelvollisuudesta, tietojen tarkastamisesta ja tietojenanto-velvollisuudesta sekä valmisteverosta muutoinkin säädetään tai määrätään.

Yhdistetty sähkön ja lämmön tuotanto

10 b §

Milloin sähköä tuotetaan yhdistetyssä säh-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

kön ja lämmön tuotantolaitoksessa, lämmön tuotannon polttoaineista suoritetaan vero lain liitteenä olevan verotaulukon mukaisesti siten kuin lämpö olisi tuotettu 95 prosentin hyötysuhteella.

Yhdistetyllä sähkön ja lämmön tuotantolaitoksella tarkoitetaan tässä laissa sellaista laitosta, joka voi tuottaa sähköä ja lämpöä hyötykäyttöön joko samalla kertaa tai kumpakin erikseen.

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuu-
ta 1997.*

Sen estämättä, mitä 9 a §:ssä säädetään, vuoden 1997 aikana käytetyn polttoaineen vero on haettava yhdellä kertaa, viimeistään kuitenkin kesäkuun 1998 loppuun mennessä. Tämän lain 9 a §:ää sovelletaan polttoaineeseen, joka on hankittu ja käytetty tämän lain voimaantulopäivänä tai sen jälkeen.
